

izurjen, in še večidel tudi sicer vès popačen. Kakošen mojster bo enkrat tak fant! Da se Bogú usmili! sam sebi, svoji družini in celi soseski v težavo in škodo*).

Prave omike se nima nobena dobro vredjena država bati, ker prava omika je podlaga dobriga stanú vsaciga ljudstva, je kapitál, ki dobre obresti (činže) daje. Brez omike pa ni nič, kakor revšina in siromastvo, ker omikan človek neomikanimu vedno dobiček spred ust jemlje.

Naš vék in pa gosence.

Marsikdo bo prašal, kako se besedi tega nadpisa priličite, ker ste tako razniga pomena ko svitli dan in tamna noč; in vender — če se okoli ozremo, bomo spoznali, da sta se ta dva pomena tako pobratila, da se eden od drugiga nič več ločiti nočeta. — V našim véku (stoletju) se od mnogih ljudi tožba zoper gosence sliši. Kdor to tožbo enostransko premisli, jo pravično spozná; kdor jo pa bolj natanjko pregleduje, bo drugači sodil, in sicer, da se naš vék in gosence več vkup ne vežejo, in da le nevednost, večkrat sklenjena z lenobo in zanikernostjo, celò s hudobijo, ljudi k ti tožbi pelje, ki so skorej vselej sami krivi, ako jim gosence še nadlego delajo in jim dobro sadno leto pokončajo. Slabo vreme in druge škodljive zadeve, katerih človek odvernití ne more, bo vsak umen bravec sam izvzel.

Tudi pri nas se iz mnogih krajev taka tožba sliši, in česar smo se z lastnimi očmi v Ljubljanski okolici in nekterih daljnih krajih prepričali, je žalostna resnica, in mi si ne moremo besed „vék in gosence“ iz glave zbiti. Zakaj pa? hočemo svojim bravecam ključ k ti zastavici podati: naj sami razsodijo, ali smo resnico govorili. Še se spomnimo, ko je pred 40 leti na tem kraju pri Ljubljani, kjer sedaj Latermanov drevored (alè) stoji, gost gojzd bil; tudi v bližnji okolici je krasno drevje stalo — prebivališè mnogih pevalic (pevnih tičev). Bližnji griči so s košatimi drevesi pokriti bili, in dalje, ko je kdo popotoval, še lepši gojzdi so se njegovim očem razprostirali, — še prijetna Šmarna gora je bila s takimi velikimi drevesi obrašena, da smo od tal do verha vedno v senci hodili, kodar nas je veselo petje mnogih ptic spremljalo. In tako je bilo po več krajih naše domovine. Ali „vék in gosence!“ — Samopridni človek je zastran nekoliko časniga dobička sekíro na deblo zastavil, je cele okraje njih kinča obropal, — drevo za drevesam je moglo pasti, brez pomislika: ali seka drevesa ali le drevesca, brez skerbí za nov zarod — in tako so se celi okrajispremenili ali v pušobo ali v slabe njive in senožeti, in dobrotljivi prebivavci gojzdov — tiči — med njimi veliko število pevalic, ki so nar veči sovražniki in pokončavci raznih merčesov, ktere nam sadne drevesa in polje vničujejo, niso več varniga prebivališča v naših krajih našli, so se tedaj mogli iz naše sosesčine umakniti, in kar je te koristne živalice pri nas še ostalo, jim je hudobni človek pogin napovedal, ker jih loví kodar koli jih le zasaciti more.

Tako dela naš tako imenovani omikani vék, in nasledek tega so gosence! —

Vsak fantalin, ki še komaj hlače nosi, že streže po tičjih gnjezdih in nastavlja limance ali kletke in jih po tisuč in tisuč polóví in zadavi, in njih rod za pri-

hodnje pokonča, in tako za pomnoženje gosenc za drugo leto skerbí, ktere bi bili tiči scer pokončali v svoj živež. —

V mnogih vunanjih deželah je oestro prepovedano, pevalice, ki so sploh merčesojedi, loviti in pokončati; — pri nas pa vsak fantalin za 2 gold. od zadevajoče gosposke dovoljenje (licenc) dobí, da sme na njenim zemljišu ptice poloviti in pokončati; — še marsikteri nedelski lovec, ako mu drugač po sreči ne gré, jih nekaj postrelí, da le s prazno mavho domú ne pride. Nekteri fantalini, so v svoji sirovosti tako hudobni, da se o prostih urah po gojzdu klatijo in gnjezda zalezujejo, da mladičke, ki so večkrat še vsi goli in slepi, ropajo, jih v mestu prodajajo, ali jih pa iz same hudobije moríjo. Pred nekimi tedni smo na poti skoz gojzd proti Šiški našli mlade še gole penice, ktere so rokodelski učenci iz gnjezda vzeli in v strašni hudobii jih z nitjo na nogah skupej zvezali in na germiček obesili, da so revno pocepale! Pri našim prihodu so hudobneži zbežali. „Uboge starke, ki se za napravo gnjezda toliko trudijo in veliko skerb za svoje mlade imajo, morajo žalostne iz takih krajev zbežati, kjer tako hudobni ljudje prebivajo“ — smo od ptujcov, ki so tudi zraven prišli, slišali — in sram je nas bilo, ko so še pristavili: „škoda za tako lepo deželo s takimi prebivavci, ki vedno Boga v ustih imajo in na videz v cerkev hodijo — v sercu pa so polni hudobije!“ Mi pa rečemo: kjer šol manjka ali praviga poduka v njih ni, ne bo nikdar prave človeške omike, ktera edina vzame sirovost in divjost in požlahni serce. Vse je na dobrih šolah ležeče, pa ne na tacih, kakor so sedanje deželne, v katerih je z „plattelfam“, enmalo branjem, pisanjem in rajtanjem že vse storjeno, ali da k večimu učenje nemščine za omiko človeka veljá. „Novíce“ so v 17. 18. in 19. list. natanjko razodele, kakošne morajo ljudske šole biti — scer ne bo ljudstvo nikdar potrebne omike doseglo.

(Dalje sledí.)

Razjasnjenje poslednjih verstic sestavka „o zadevah premajhnih županij.“

Besede, ktere sim po „südslawische Zeitung“ razglasil, so sledeče:

„Ich bin leider zu Genüge überzeugt, dass eben Jene, denen ich diesen Artikel widme, ihn nie zu Gesichte bekommen werden, denn die Leselust in Krain ist unter dem Gefrierpunkte. Ich richte daher meine offenen Worte directe an die politische Behörde etc.“

Tedaj nisim jaz nikdar rekel, da naše ljudstvo nič ne bere, in da zavoljo tega bi bilo bob v v steno metati, njemu to reč priporočevati, temuč sim rekel: da sim žalibog! prepričan, da ravno tisti, kterim sim ta sostavek namenil, ga nikdar ne bodo brali, ker Krajnci premalo berejo, se vé da: ptujiga. Sostavek pa je pisan v nemškim, tedaj ptujim jeziku, tedaj se nadjam, da nisim pregloboko zabredel rekoč, da ta nemški sostavek od tistih bran ne bo, kterim sim ga prav za prav namenil. Pa tudi bi ga ne bil pisal v ptujim jeziku, če bi ne bil doseči upal, da ga bo beržej slavno kronovinino poglavarsto bralo in si ga k sercu vzelo, ker je očitna resnica in goreča želja deželanov!

Verh tega pa tudi dobro poznam med nami rodoljube, kterim se ne dajo dopisi v ptujih jezikih vsiliti, ker od Slovenca slovenšino terjajo, ne pa nerazumljive, popačene laščine ali nemščine. Posebne pohvale vreden je Tone Mozc, župan v Dolenjivasi, unkraj Senožeč, ki se iskreno za slavo in omiko materniga jezika ponaša. Oh! da bi jih bilo dosto dosto takih županov na Slovenskim!! —

Miroslav.

*) Županije zlasti v mestih bi mogle vso svojo skerb na zlo zanemarjene rokodelske učence obračati, in mojstram oestre postave dati, kako nad podukam učencov čuti. Rokodelsk učencem ni samo hlapec mojstra, ampak je úd velike deželne družine, kteri zna enkrat v prid, pa tudi v veliko težavo in škodo biti. Dobro učence izrediti, se mora za popoljšanje mojstrov skerbeti. Vred.